FABRIKKEN

HISTORIEN OM RANTZAUSGADE 22A - 24

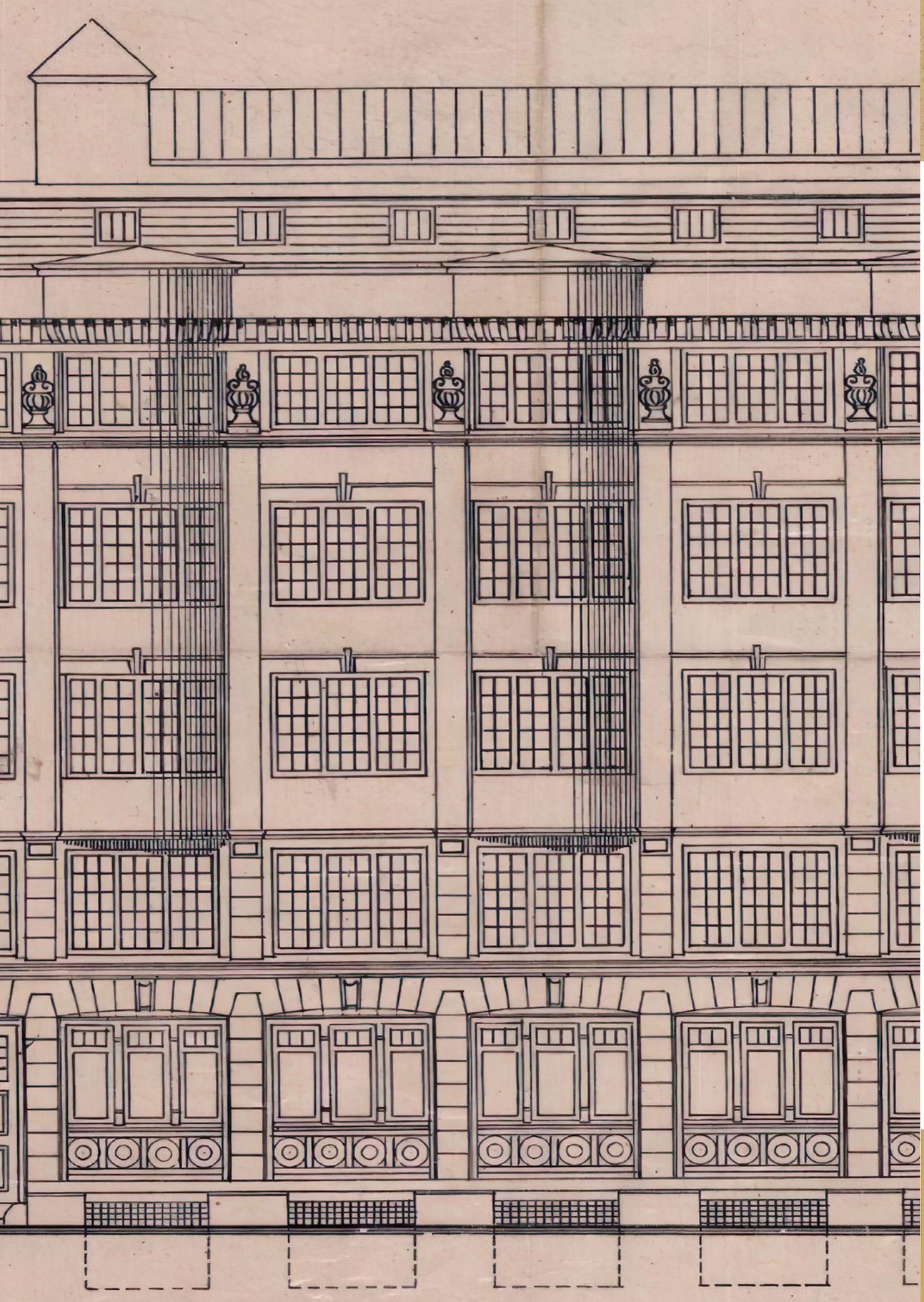

VELKOMMEN

Den gule facade på den gamle fabriksbygning i Rantzausgade 22-24 tegner sig smukt ind i gadebilledet og vidner om et Nørrebro, der altid er i forandring, men alligevel er rodfæstet i historien.

Bygningen har været en vigtig del af områdets fortælling, siden den rejste sig for mere end 100 år siden. Sammen med baghuset, der bærer adressen Kapelvej 46B-E og den høje skorsten fortæller den om dengang, industrien fyldte i bydelen. I dag fortæller de mange beboere i lejlighederne og de kreative erhverv, der holder til i baghuset, om det Nørrebro, vi kender i dag.

Vi har som ejere af ejendommen altid interesseret os for bygningens historie og dens anvendelse i tidens løb. Hidtil har vi kun kendt til brudstykker, men med denne udgivelse har vi samlet hele fortællingen.

Vi håber, at de til hver en tid aktuelle brugere at bygningerne også vil værdsætte at kende lidt til historien om den gamle fabrik – og det kvarter, den er en del af.

God fornøjelse!
SN Ejendomme A/S

Fabrikken
Historien om Rantzausgade 22A-24

Ansvarshavende udgiver:
Thomas Sloth Nielsen
SN Ejendomme A/S

Tekst:
Tim Panduro
www.timpanduro.dk
tim@timpanduro.dk

Layout:
Steffen Rasmussen
www.steffenrasmussen.dk

Copyright, tekst:
Tim Panduro, 2024

Copyright, billeder:
Som angivet i billedtekster

SN Ejendomme
Lejelejligheder og Erhvervslejemål

RABARBERLIV & SKORSTENSRØG

Vi Rabarberlandets raske drenge
Vi kan skrå og drikke brændevin.
Vi kan tæve alle andre drenge
Når de kommer ind i vort kvarter.
I Rabarberlandet, I Rabarberlandet

Er der godt at bo, på Nørrebro.

- Rabarberkvarterets "nationalsang" fra slutningen af 1800-tallet.

Livet var hårdt i det splinternye Rabarberkvarter i 1870erne.

Fattige arbejderfamilier fyldte godt op i etageboligerne, der på rekordtid var skudt op Københavns gamle gartneriområder, der havde givet kvarteret dets grønne tilnavn. Her boede folk tæt i små lejligheder og med baggårde, der ikke gav meget lys til de store børneflokke. Store og små jernstøberier og andre virksomheder sendte sort røg og massiv støj ud over bydelen ved den nuværende Rantzausgade og Ladegårdsåen, der i dag ligger i rør under Ågade og Åboulevard.

Rabarberlandet var et nybyggerområde, fyldt med tidens fattigdom og fremtidens slum – men også med sammenhold blandt 'rabarberlandets raske drenge'. For dem, der manglede plads til at tjene penge og skabe arbejdspladser, var der masser af muligheder.

Den jyske blikkenslager Poul Glud og den københavnske isenkræmmer Troels Marstrand var blandt dem, der øjnede muligheden. I 1879 slog de sig sammen om at skabe en fabrik på Nordvestvej – der i dag hedder Rantzausgade. Anlægget var enormt – det omfattede både en del af Kapelvej og den nuværende Struensegade.

Glud & Marstand hed virksomheden. Den satte spor i Danmarks designhistorie med blandt andet den klassiske "velbekomme"-madkasse i metal og Madam Blå-køkkenudstyret. Fabrikken har også skrevet sig ind i områdets historie med sin smukke og ikoniske bygning på Rantzausgade 22-24.

Madam Blå-kaffekanden er en af dansk designs helt store klassikere - og de fleste husmødre havde køkkenet fyldt med Madam Blå-udstyr. **Foto:** *Maya Schuster*

1878

Poul Glud rykker til Nordvestvej 22. Året efter indgår han kompagniskab med Troels Marstrand og i 1880 køber de to grunden, de hidtil har lejet, for 67.422 kroner.

1905

Nordvestvej skifter navn til Rantzausgade som led i en "bygørelse" af det ydre Nørrebro.

EN NY BORG I GADEN

Glud & Marstrands produkter var eftertragtede. Mejerier og andre virksomheder købte blikspande og baljer, og husmødre i hele landet havde fået øjnene op for det smukke og let anvendelige emaljerede køkkenudstyr. Fabrikken var hurtigt blevet en stor arbejdsplads med flere hundrede ansatte – og det krævede plads.

En ny filial på Frederiksborgvej i Nordvestkvarteret løste en del af udfordringen, og på Nørrebro byggede man også på livet løs. Men omkring 1910 stod det klart, at der var behov for helt nye tanker på Rabarberlandets hovedstrøg, der nu hed Rantzausgade.

Rabarberlandet var for længst kommet til at hænge sammen med resten af København. Området var ligesom resten af Nørrebro tæt bebygget. Røgen og lyden fra damplokomotiver blandede sig med bydelens øvrige støj og møg – toget krydsede endog Rantzausgade lige efter den nybyggede Brorsons Kirke, der sammen med genboen Afholdshjemmet skulle hjælpe de københavnske arbejdere med at holde sig på dydens smalle sti.

Arbejderbevægelsen og socialismen havde også markeret sig i området. Der var kamp om arbejdernes sjæle. På Glud & Marstrand kæmpede man den kamp ved at tilbyde en del af overskuddet til medarbejdere, der havde været i der i mindst fem år.

Glud & Marstrand havde andet og mere end Madam Blå i sortimentet - og reklamerede gerne for det.

I december 1932 indrykkede virksomheden denne annonce i Ekstra Bladet.

Selv om overskriften slog på det vigtige i at give hustruen nyttige julegaver, kunne det sagtens være fornøjeligt for fruen, bedyrede virksomheden.

For det ville 'more hende at bage i en Dania gasovn', som det hed i annoncen - og så kunne kagerne lægges i en fiks kagekasse fra Glud & Marstrands Fabriker.

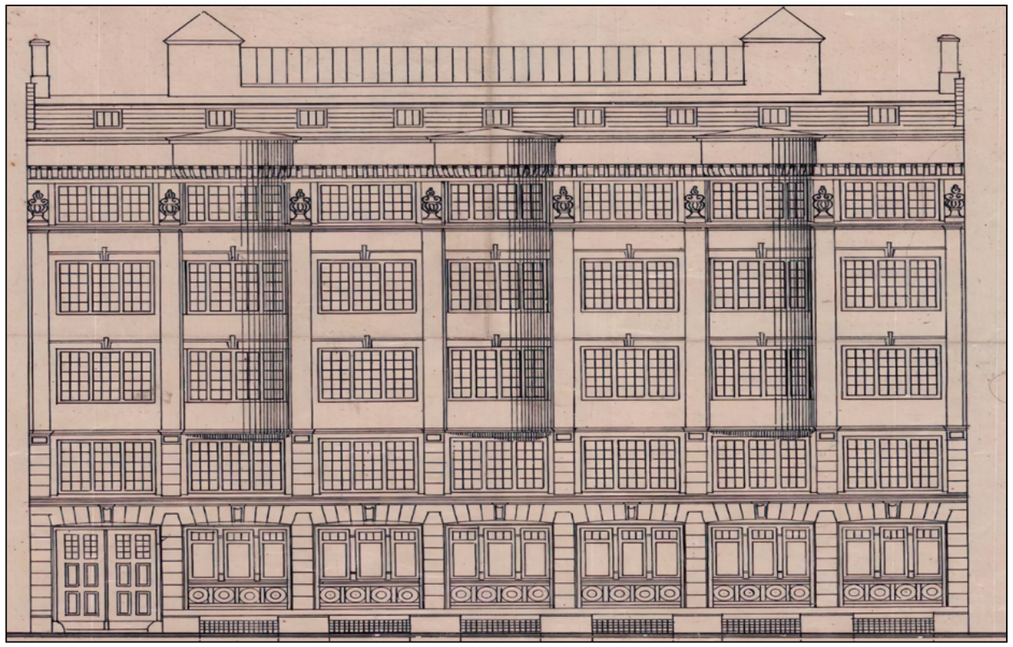

Sophus Vilhelm Marstrands tegninger var små kunstværker i sig selv. Illustration fra byggesagsarkivet

Virksomheden skulle ikke lede længe efter en arkitekt. Valget faldt på Troels Marstrands bror Sophus Vilhelm. Han var uddannet arkitekt fra Kunstakademiet og tilbragte det meste af sin karriere som bygningsinspektør for Valby.
Derfor er Rantzaugade 22-24 et sjældent værk fra hans hånd. Da han trak stregerne til bygningen i 1914, skabte han en facade i en afdæmpet historicistisk stil. Facaden har noget palæagtigt over sig, men bag den gemmer sig et mere råt byggeri, der som noget ret usædvanligt for tiden har etageadskillelser og søjler af beton, der blev støbt in situ - altså på stedet. Det giver et upoleret look.

I stedet for stuk og og krummelurer kan man nyde aftrykkene af de mere end 100 år gamle forskallingsbrædder i lofterne og de rå søjler, der har givet bygningen et næsten nutidigt præg indvendigt.
Ejendommen på Rantzausgade er bygget som lagerbygning. Ved Struensegade opførte virksomheden samtidig en fabriksbygning – og i gården blev bygget en næsten 32 meter høj jernbetonskorsten til virksomhedens centralvarmeanlæg.

1914

1. Verdenskrig bryder ud. Glud & Marstrand må fyre medarbejdere på grund af manglende eksport og mangel på råvarer, og Danmark oplever rationering og krise, selv om Danmark holder sig ude af krigen. Glud & Marstrand holder sig også fra krigsindustrien.

1916

Baghuset, der stadig findes i gården og i dag bruges til kontor og erhverv, bliver opført. I baghuset findes blandt andet et godselevatoranlæg fra opførelsesåret, der fortsat er i drift.

1918

4. juli 1918 bliver der givet ibrugtagningstilladelse til de nye bygninger. Siden har den smukke gule bygning prydet Rantzausgade.

NYE TIDER

Nørrebro havde haft vokseværk i mange år. I 1925 var indbyggertallet på 125.000 – næsten tre gange større, end det var, da Glud & Marstrand slog sig ned i området 46 år tidligere.

Det kunne ses og mærkes. Husene lå tæt, og solen kunne ikke altid nå ned i de snævre baggårde, der ofte var præget af mindre industribygninger. Gården til Rantzausgade 22 er med den lille fabriksbygning, garagerne og den høje skorsten et godt eksempel på, hvordan mange af bydelens gårde så ud.

Under 1. Verdenskrig var boligbyggeriet gået i stå. På Rådhuset var man klar over problemet – og parate til et bygningsmæssigt generationsskifte på Nørrebro.

Over halvdelen af områdets lejligheder var to-værelses, og det var ikke usædvanligt, at hele familier boede i usle kælderlejligheder.

Nu skulle forholdene være bedre. I Struensegade og andre steder nær fabrikken gik kommunen i gang med at bygge moderne lejligheder med lysere baggårde til arbejderne. Men de næste mange år var området stadig præget af mørke baggårde og forældet byggeri.

Maleren John Christensen - der blev kaldt barbermaleren - skildrede sit nabolag flittigt. I 1935 skabte han 'Udsigt fra mit køkkenvindue' fra sin lejlighed på Kapelvej. Her får man et indtryk af, hvor tæt husene - og skorstenene - lå i kvarteret omkring Rantzausgade.

Foto: *Statens Museum for kunst, smk.dk*

Fabrikken i Rantzausgade-firkanten var stadig temmelig moderne, men med en bydel, der skubbede på fra alle sider, var der ikke meget plads at sprælle på for Glud & Marstrand.

Da virksomheden købte en nødstedt konkurrent i 1931, besluttede man sig for at flytte Nørrebroaktiviteterne til konkurrentens fabrik på Amager og forlade både lageret, fabrikken og hovedkontoret i Kapelvej 46, hvor Troels Marstrand og Poul Glud havde skabt den ikoniske virksomhed – og hvor de også havde haft lejlighed i begyndelsen af deres karriere.

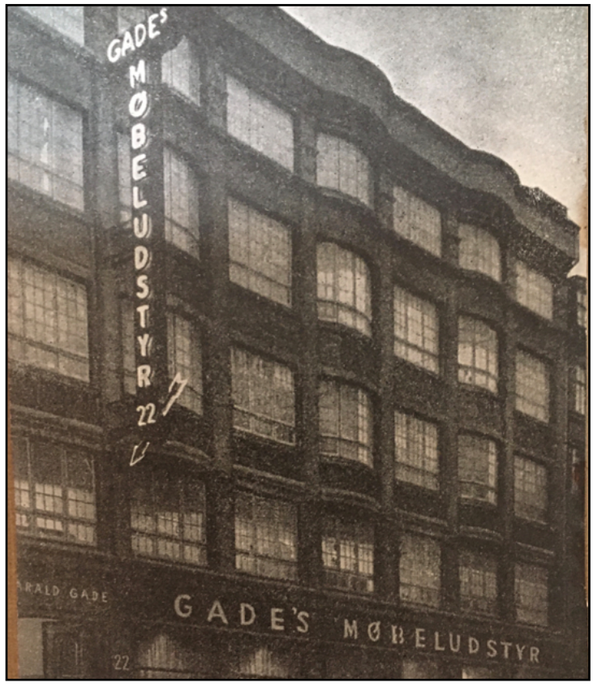

Gade's Møbeludstyr fik et meget markant skilt som blikfang på Rantzausgade - og sendte brochurer ud, der viste det moderne storbyliv i 1930'erne. Fotografen til gadebilledet er ukendt, men begge illustrationer stammer fra Nordjyske Museer.

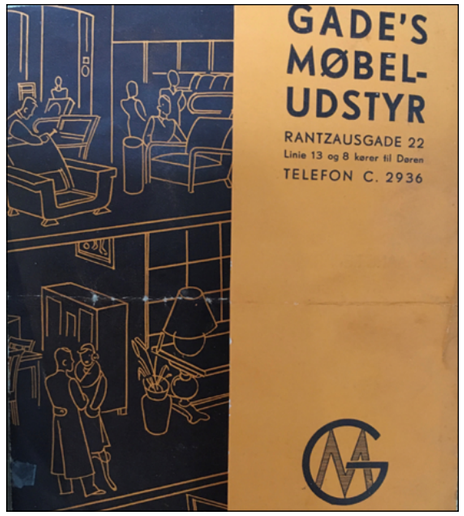

Bygningen blev overtaget af møbelfabrikanten Harald Gade, der satte gang i en stor ombygning. Han fik lov til at indrette seks butikker i stueetagen ud mod Rantzausgade og fik forstærket tagetagen, så der kunne laves kontorer.

Møbelfabrikken havde desuden lager og tæppeimport i bygningen – og Gade endte selv med at bruge det meste af butiksarealet.

I kælderen på Kapelvej 46, men med indgik gennem Rantzausgade, fik marmeladefabrikken Royal lov til at rykke ind og det var tilsyneladende en alvorlig sag.

Kommunen krævede, at lokalerne aldrig måtte bruges til andet end marmeladefabrik og "navnlig ingensinde som beværtningslokale eller til natteophold for mennesker."

1924

Poul Glud dør. Troels Marstrand følger efter i 1929.

1926

Fabrikken får lov til at lave fem indendørs toiletter – vandklosetter – i bygningen på Kapelvej 46.

1930

Nørrebroparken bliver etableret på området, hvor der få år tidligere kørte tog.

1932

Møbelfabrikant Harald Gade overtager bygningen.

1935

Blandt lejerne er to trikotagefabrikker og Marmeladefabrikken Royal. Men Gades Møbel-udstyr sidder på langt størstedelen af bygningerne.

KRIG & FRED

Et kæmpeskilt over flere etager viste vej til Gades Møbeludstyr, der havde butik i stort set hele stueetagen. Harald Gade fik med besættelsen en ny, tysk kundekreds. Det blev bemærket. Det illegale modstandsblad De Frie Danske fortalte i februar 1943, at Harald Gade var ”meget tyskvenlig.” I oktober 1944 efter efterlyste ”stikkerudvalget” via det ligeledes illegale Information oplysninger om Gade og hans kone. Samme år lukkede Gade sin butik.

Da København blev ramt af en antitysk folkestrejke i sommeren 1943, gik det hårdt til i Rantzausgade. Gaden blev blokeret, og en slagter og et bageri blev hærget på grund af påstået handel med tyskerne, men Gades Møbeludstyr gik fri.

I efteråret 1949 kom Harald Gade for retten, blandt andet for at have solgt møbler, tæpper og gardiner for 276.633 kroner til Luftwaffe mellem 1940 og 1942. Han nægtede at have gjort noget ulovligt, men retten var uenig. Straffen blev tre måneders fængsel og konfiskation af en fortjeneste på 58.000 kroner – omkring 1,3 millioner nutidskroner. Han blev desuden dømt for at have støttet de danske nazister, blandt andet ved at låne dem 25.000 kroner til at købe et hovedkvarter på Rosenvængets Alle på Østerbro.

Det gik hårdt til i Rantzausgade under folkestrejken, hvor der blev lavet barrikader og bål i gaderne. Flere butikker blev hærget - Gades Møbelmagasin gik dog fri, selv om Gade faktisk var blevet mistænkeliggjort i illegale blade.

Foto: *Frihedsmuseets Arkiv, Nationalmuseet*

I 1945 kom der fred i Danmark – og nye ejere på Rantzausgade 22-24. Bogtrykkeriet J.L: Clements Efterfølgere overtog bygningen. Og en gammel Nørrebrovirksomhed, manufakturhandleren Edda, flyttede ind i stueetagen.

Bogtrykkeriet var kendt for at levere særligt smukt boghåndværk, men trykte også telefonbøger. Virksomheden fyldte det meste af bygningen og lagde også beslag på bagbygningen og garagerne.

På Nørrebro fortsatte livet efter befrielsen. I de fleste familier gik faderen på arbejdet, mens konen passede børn og hjem. Boligerne blev stadig mere nedslidte efter først 1930ernes økonomiske krise og siden besættelsestidens mangel på stort set alt.
De færreste havde bad, og alt for mange mennesker var proppet ind på alt for lidt plads – Nørrebro toppede med over 132.000 indbyggere i 1950.

Men den spirende velfærdsstat satte gang i store boligbyggerier, og det kunne snart mærkes på Nørrebro, hvor nogle børnefamilier begyndte at flytte til almene boliger og villakvarterer i byens udkant.

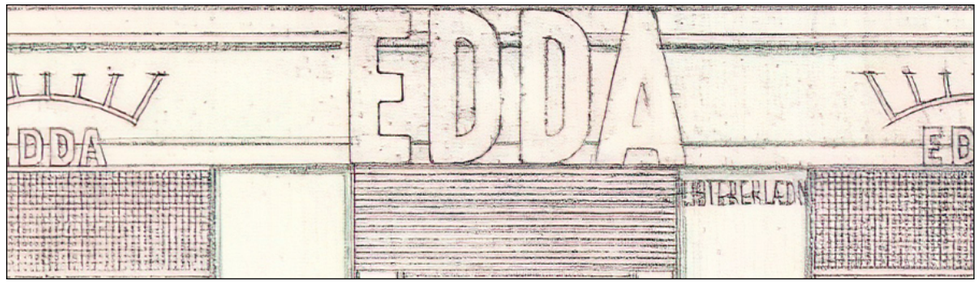

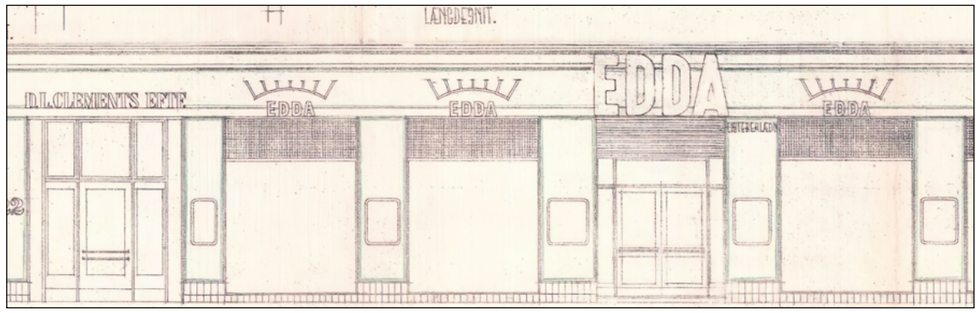

Tegninger fra byggesagsarkivet

1940
Danmark bliver besat 9. april. Nørrebro bliver et tidligt omdrejningspunkt for modstandsbevægelsen.

1945
J. L. Clements Efterfølgere køber bygningen Rantzausgade 22-24.

1949
Dansk Kulbørsteimport og en lille ingeniørvirksomhed lejer sig ind i et par kontorer i ejendommen.

1954
Den gamle jernbetonskorsten i baggården fjernes og erstattes af en muret skorsten – den nuværende - til ejendommens varmeanlæg.

1954
En generalplan for Nørrebro nævner for første gang muligheden for at rive en del af de gamle boliger ned.

MODERNE TIDER

Butikker, hvor kunderne selv hentede varerne i stedet for at få dem langet over disken af en købmand, spredte sig som en lynild i efterkrigstidens Danmark – og i 1958 kom de moderne tider til Rantzausgade 22.

Her åbnede en Irma-butik i stueetagen – og selv om butikken kun var på 130 kvadratmeter, var den topmoderne med både kaffeautomat og dybfrost. Den fik lager i kælderen og personalerum på første sal – og med et trykkeri, der stadig fyldte i ejendommen, gav det godt med liv i ejendommens baggård, når der skulle leveres varer og hentes forskellige tryksager.

Irma indvarslede en tid, hvor supermarkeder overtog en god del af markedet fra grønthandlere, slagtere og købmænd. Kvinderne var så småt på vej ud på arbejdsmarkedet, og det gav behov for nye og lettere indkøbsmuligheder – og for convenience food som dåsemad og dybfrost. Trykkeriet flyttede til nye lokaler i Tårnby, og i stedet lejede Post- og Telegrafvæsenet sig ind. Fra 1964 sad PostGiros revisionsafdeling og overvågede, om alt gik ordentligt til i postvæsenets betalingsservice – hele 150 fuldtidskontorfolk blev det til.

Irma havde stadig stueetagen og en del af førstesalen, mens PostGiro sad på størstedelen af bygningens øvre etager.

IRMA-Butikker med KAFFE-automat

Irma, Amagerbrogade 54
Irma, Amagerbrogade 245
Irma, Amagerbrogade 4
Irma, Blaagaardsgade 21
Irma, Birkerød, Hovedg. 39
Irma, Dragør, Kongevej 2
Irma, Frederiksberg Allé 66
Irma, Gl. Kongevej 84
Irma, Godthaabsvej 203
Irma, Herlev Bygade 40
Irma, Holte, Stationsvej 6
Irma, Husumvej 133
Irma, Ørsdrup (Jagtvej) 40
Irma, Hvidovrevej 89
Irma, Herthoiøn
Irma, Islevhusvej 29
Irma, Istedgade 38
Irma, Jernbanevej 31
Irma, Jernbanevej 47
Irma, Jægersborgvej 21
Irma, Kulcervej 2
Irma, Kastrup, Sølvtorvsvej
Irma, Landsdommervej 1
Irma, Lyngbyvej 85
Irma, Møselgade 37
Irma, Nørrebrogade 16
Irma, Ørsdrup (Jagtvej) 40
Irma, Peter Bangsvej 107

Irmavisen

GODT NYT FOR HUSMODEREN

IRMA-Butikker med KAFFE-automat

Irma, Rantzausgade 22
Irma, Roskildevej 150
Irma, Roskildevej 320
Irma, Rødovrevej 202
Irma, Ørsundvej 267
Irma, Strandmarksvej 23
Irma, Slangerup Allé 65
Irma, Søborg Hovedgade 117
Irma, Søborg Hovedgade 203
Irma, Tåstrupgaardsvej 42
Irma, Torvegade 58
Irma, Valby Langgade 48
Irma, Vesterbrogade 173
Irma, Virum Torv 3

PROVINSEN

Irma, Frederiksværk
Irma, Frederikssund
Irma, Gilleleje
Irma, Hasley
Irma, Helsinger, Stengade
Irma, Holbæk
Irma, Køge
Irma, Nakskov
Irma, Nykøbing Falster
Irma, Roskilde
Irma, Rønne
Irma, Sønderborg

• det er NYT • det er BILLIGT • det er NEMT • det er PRAKTISK • det er RENT • det er fra IRMA • det er NYT • det er BILLIGT • det er NEMT • det er PRAKTISK • det er RENT • det er fra IRMA

Kære husmor!

IGEN er en kampekontrakt dygtigt afsluttet af Irmas indkøb, og vi kan fortsætte med at gøre dybfrosen fjerkræ populært.

Poularden skal blive rigtig populær igen, men lad os først slaa fast, hvad en poulard er.

Den nye Salmonsen siger: Poulard — fransk (af puule — høne) ung høne, som er fedet (ofteet efter kastration).

Saa ved vi det, og vi ved ogsaa, at de poularder, Irma i den kommende tid vil sælge, er af finste eksportkvalitet, og at de — som alt andet fjerkræ Irma sælger — kommer fra et af vore ældste og største fjerkræslagterier, der kun køber første klasses fjerkræ, har erfaring og selvfølgelig dyrlægekontrol. Det giver sikkerhed.

Franskmændene har forstand paa mad, og de er eksperter i at stege poularder. Vor «Fru nyt i mad» har studeret franske kogebøger, og alt hvad hun har kunnet finde af gode opskrifter paa baade stegte poularder, gryderetter og sjov mad, hvortil der anvendes poulard, vil De i de kommende uger kunne få i Deres Irma-butik.

Naar poulard skal gøres populær igen, skal den — forresten

Urørt af menneskehaand

Mange tusinde husmødre har set Kampagnefilmen og vil ikkun genkende til dette billede. Til den siger vi: Tak

Lommepengene:

MORSOMME SVAR PAA KILDENT-SPØRGSMAAL

SIKKE en sukces! — Det kan vi roligt sige, for æren er ikke vor, men de mange husmødre, der har sendt os hyggelige, lærerige og dejlige breve om lommepenge-spørgsmaalet.

»Nu til De fortæller aasledes om sine indkøbserfaringer og slutter paa vers:

Jeg næste maaned ikke, to gange nok om uges,
med rutsbil paa indkøb, den passed bjer frøen,
til vores Irma-marked, et stykke vej herfra,
det tog en ensile tid, men jeg har nok endda.
Da maaneden var omme, og summen var taalt op,
jeg i min egen lommebog kir stikke et bob.
Og pøsebillederne? — Den var skam trukket fra:
Jeg vista det til smaadøs, og ved De, hvad han sa?
»Hvad da fra os kan spare, naar de i Irma gaar,
det kan du selv beholde, det blir den tak, du faar!«

»Glad maa til Eftes praktiserer en anden løsning:

Jeg faar 10kr mindre i Kostbaddingspenge og aak at betale, dog er det bedt klaar — det er en

»Nøkkeleknom« er salgsindstillet:

— Jeg køber et nøgle gaam til strikking. Naar trøjen saa er færdig, bliver den sammenstrikket med

Irma præsenterede sig som husmoderens bedste ven - og som en topmoderne virksomhed. Ikke alene var dele af produktionen urørt af menneskehånd, kæden pralede også af, at flere butikker havde kaffe-automat. Det gjaldt blandt andet filialen i Rantzausgade. 'Irmavisen' var en annoncekampagne, der kørte i aviserne i slutningen af 1950erne. Klippet her er fra Information i 1959.

...OG KRISETIDER

Rabarberkvarteret var under forandring i 1970erne. Mange børnefamilier flyttede til forstæderne, og bydelen var i frit fald – og frit forfald. De mest nedslidte boliger blev fjernet i saneringer, der ofte var hårdhændede og ikke altid respekterede beboernes ønsker og nabolagenes arkitektur. Samtidig var det danske samfund ramt af de værste økonomiske kriser, man endnu havde set i efterkrigstiden.

Postvæsenet var flyttet fra Rantzausgade 22-24, og Københavns Kommune så muligheder i bygningerne. I 1978 blev der oprettet ungdomsskole i hoved- og bagbygningen. Det handlede om at få skoletrætte børn og unge i gang med noget fornuftigt – og der blev postet tre millioner kroner årligt i at lave og drive træningskøkken og værksteder til blandt andet træ, metal og elektronik. Mange penge – men de unges fremtid stod da også på spil, understregede værkstedsleder på Rantzausgade Jan Stoltze-Andersen i et debatindlæg i Information i september 1979.

'Udgiften for hver kursist på kurset er ca. kr. 35.000. Sammenlignet med et beløb på kr. 100.000 (lavt anslået) for en plads på institutionen, i en fængselscelle eller inden for anden offentlig 'opbevaring' er det imidlertid en fornuftig investering, der gøres i værkstedskursus på Nørrebro.'

I 1986 var tiden løbet for værkstedskurserne, men den øgede indvandring førte til nye behov. Året efter åbnede kommunens undervisningscenter for unge indvandrere i den gamle fabriksbygning.

Gården bag Rantzausgade 22A-24 havde endnu præg af at være en helt klassisk københavnerbaggård i 1969.
Foto: *udlånt af Bjarne Christiansen, der også er den unge mand på billedet.*

1958 Supermarkedskæden Irma rykker ind i butikken og på en del af førstesalen.

1960 Ejendomsselskabet Cleras A/S får til formål at erhverve og drive ejendommen Rantzausgade 22 og Kapelvej 46.

1963 Post- og Telegrafvæsenet rykker ind i bygningens højere etager.

1978 Som et led i kampen mod ungdomsarbejdsløsheden åbner man ungdomssskole i bygningen, hvor de unge kan lære noget praktisk.

1984 Dansk Kvindesamfunds Rådgivningskontor tilbyder Juridisk, social og psykologisk rådgivning for kvinder og mænd hver tirsdag aften i lånte lokaler.

1985 Nedrivninger og fraflytning får Nørrebros indbyggertal ned på 65.427 – et fald på knap 50.000 mennesker på blot 35 år.

1990 Rantzausgade 22-24 får en ny genbo i form af Ågården med over 300 almene boliger og den nuværende Nettobutik. Byggeplanerne betyder, at den gamle sidegade Fiskergade bliver officielt nedlagt i 1988.

DA NEWYORKER STILEN...

I oktober 1997 var Rantzausgade 22-24 og baghuset kommet på nye hænder hos udviklingsselskabet Nordicom A/S. Firmaet fik tilladelse til at ombygge industribygningen til 35 ejerlejligheder, mens baghuset fortsat skulle bruges til erhverv.

Arkitekt Claus P. Gröning blev sat i front for ombygningen – og han husker tilbage på projektet med glæde.

'Det er en af de første in-situstøbte bygninger i København, og vi ville gerne bevare den fine historie, de fritstående søjler og de rå lofter, hvor man kan se forskallingsbræddernes aftryk. Vi beholdt også de oprindelige vinduer og sørgede for, at man kunne se de oprindelige vægge for at bevare bygningens autencitet,' siger han.

Bygningen er 19 meter dyb, så man ville få nogle enorme lejligheder, hvis de skulle gå fra facade til facade. Samtidig øjnede arkitekten og bygherren et behov for en ny type lejligheder i de gamle arbejderkvarter – nemlig boliger, der passede til den meget individuelle tankegang, der prægede tiden

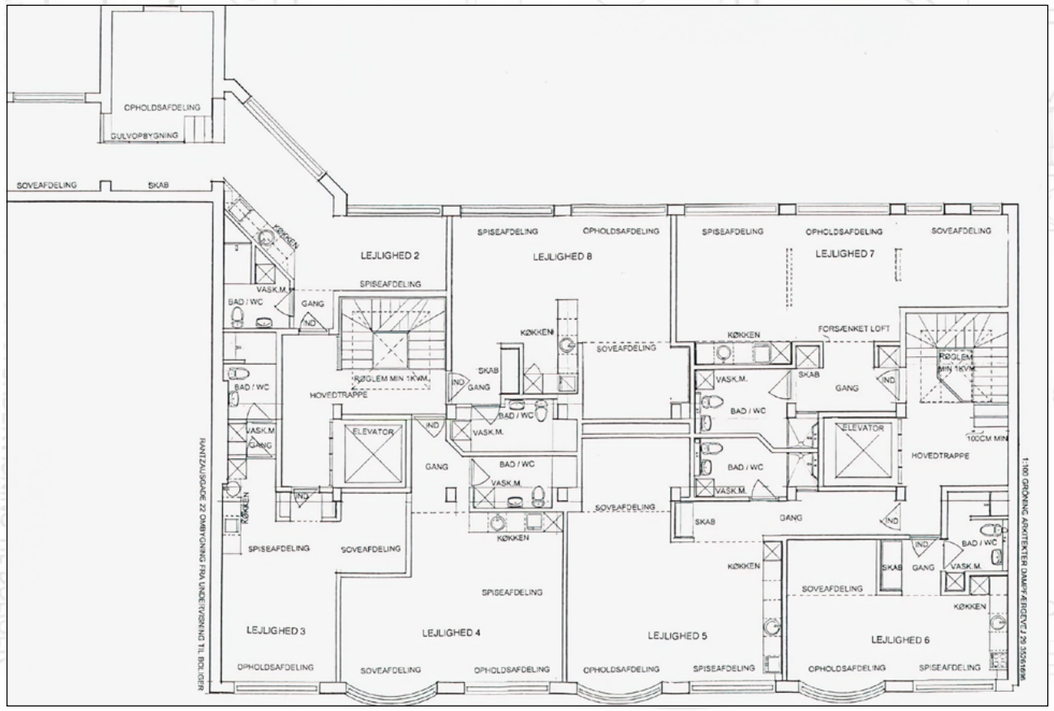

Den klassiske facade dækker over et for sin tid meget moderne byggeri - og en dyb bygning, der stillede visse krav, da den skulle omdannes til lejligheder. **Foto** *Tim Panduro/Byggesagsarkivet*

...KOM TIL NØRREBRO

'Vi ønskede at respektere bygningens historie og geometri, samtidig med at vi skabte boliger af en anden karakter end de meget ens lejligheder, der ellers blev bygget.

Nordicom var meget inspirerede af den rå newyorkerstil, og den lagde vi os op af. Hvis ikke vi var first movers på den stil i København, var vi i hvert fald meget tæt på.'

Den industrielle stil bliver understreget af, at en betontrappe i 22A er bevaret for den oprindelige bygning. Dørene på de oprindelige vareelevatorer, såvel som det oprindelige drivværk og mekanik, er også bevaret – og elevatorerne transporterer nu husets beboere til og fra deres lejligheder.

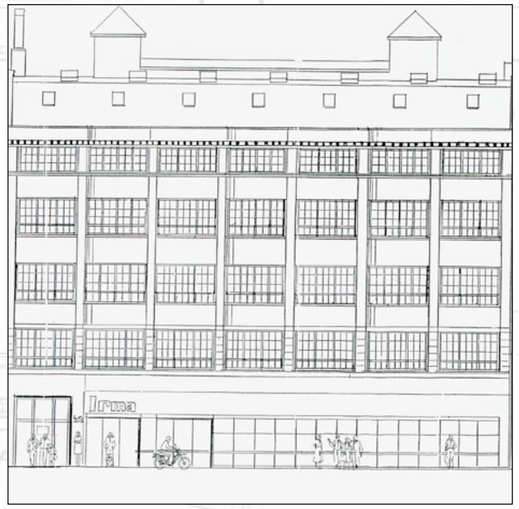

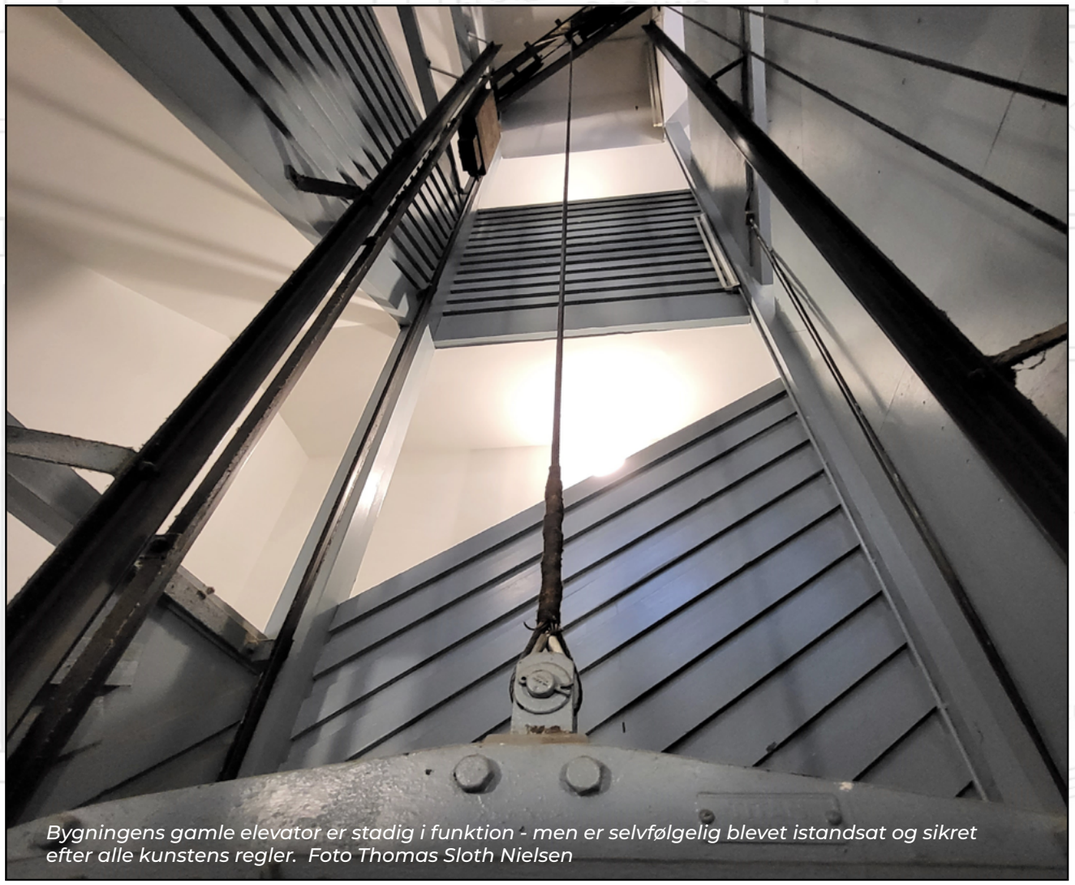

Bygningens gamle elevator er stadig i funktion - men er selvfølgelig blevet istandsat og sikret efter alle kunstens regler. Foto Thomas Sloth Nielsen

Ombygningen skete ifølge Claus P. Gröning ikke uden sværdslag med Københavns Kommune, der ønskede flere familieboliger i byen.

'Kommunen havde en politik for boliger til studenter, familier, seniorer og handicappede, men ingen for de singler, der udgjorde halvdelen af byens befolkning. Men til sidst fik vi lov til at skabe mindre boliger, og folk endte med at stå i kø for at leje dem. Newyorkerstilen ramte et publikum, som almindelige udviklere ikke havde haft fat på,' siger han.

'Når vi stod med en bygning med højt til loftet, store vinduer og detaljer som stålhåndtag og rå flader, var det oplagt at trække på de stemninger, der var i bygningen og i området og skabe nogle helt særlige rammer for beboerne.'

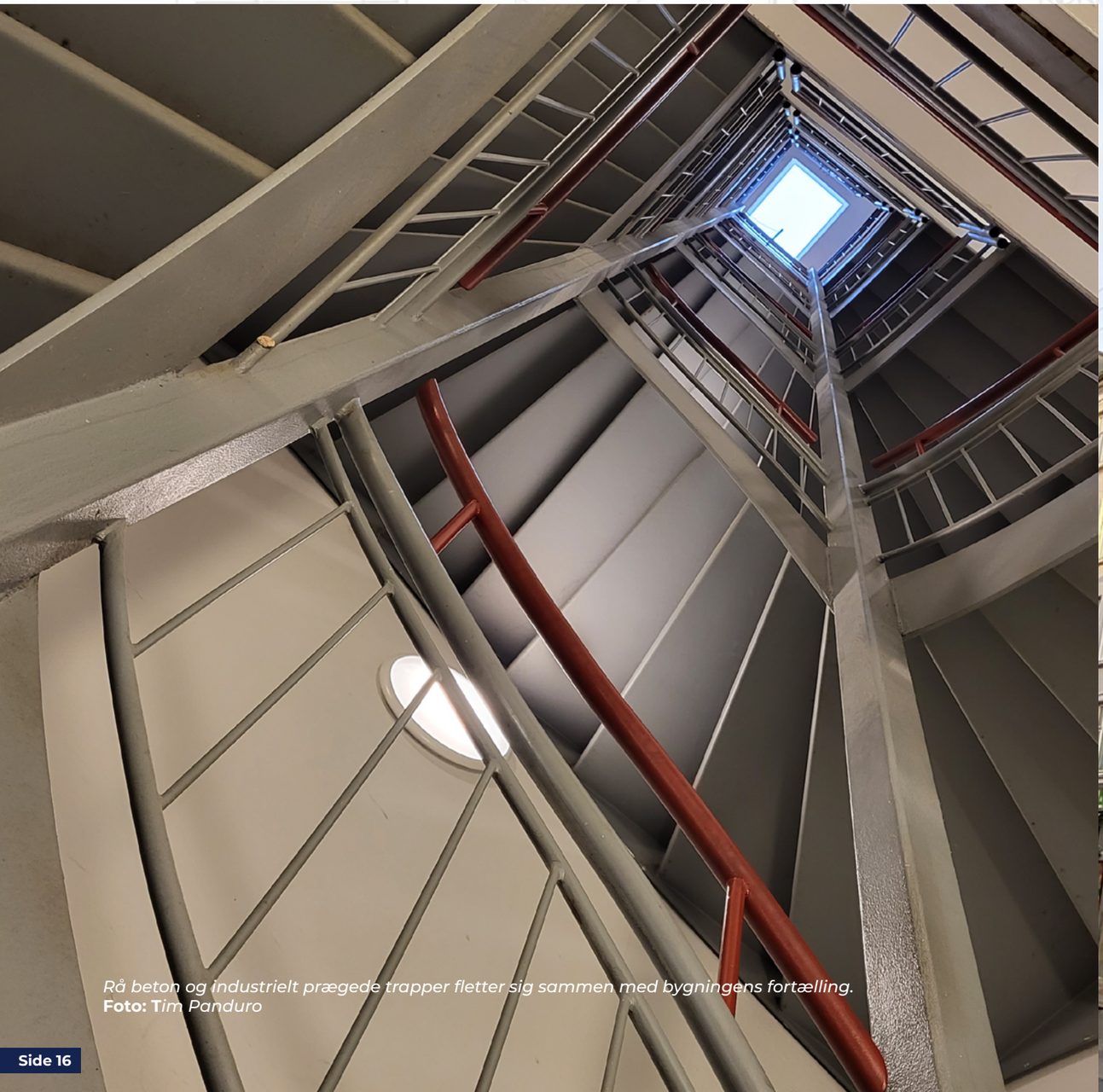

Rå beton og industrielt prægede trapper fletter sig sammen med bygningens fortælling.
Foto: *Tim Panduro*

Ombygningen til lejligheder i newyorker-stil var en del af en bølge, hvor Københavns boligmarked blev udviklet og forandret. Heldigvis har Rantzausgade 22A-24 stadig sin smukke, klassiske københavnerfacade.

Foto: *Tim Panduro*

BANDEKRIG

Da Tjili Pop åbnede i Rantzausgade i 1996 var det et første opgør med de brune værtshuse, der dominerede området. Ombygningen af nummer 22-24 viste også, at Rabarberlandet var under forandring. Og de nye, almene boliger, der de sidste årtier af 1900-tallet skød op på ruinerne af bortsanerede slumbygninger var også et tegn på nye tider.

Men nogle ting ændrer sig kun langsomt. Rabarberkvarteret kunne stadig være både aktivistisk og brutalt. Internetcafeen Surf'N'Play, der i 00'erne var rykket ind i Irmas gamle lokaler i stueetagen i nummer 22-24, fik hurtigt opmærksomhed. I 2005 sendte "Aktionsgruppen Grænseløse Beate" en mail fra internetcafeen, hvor den tog ansvar for at have brændt daværende integrationsminister Rikke Hvilshøjs bil og garage af ved hendes hjem i Greve. Surf'n'Play blev ransaget, men folkene bag brandattentatet er endnu ikke fundet.

Et par år senere blev Surf'n'Play omdrejningspunkt for en voldsom krig mellem rockere og indvandrerdominerede bander, der angiveligt benyttede netcafeen flittigt. I september 2008 blev to mænd skudt ned foran internetcafeen. I juni 2009 blev der to gange lavet drive-by-skyderier mod Surf'N'Play. Det det skete igen i oktober 2009, var nogle af cafegæsterne klar – de nåede at skyde efter folkene i bilen, uden nogen dog blev ramt.

...OG NYT LIV

Surf'N'Play er for længst lukket – men i en del år vidnede markante skudhuller i facaden om wild-west-årene.

I dag – i 2023 - er det store lokale i Rantzausgade 22-24s stueetage hjemsted for et spisested og en specialølbar – dermed tegner bygningen sig godt ind i gaden og resten af rabarberlandets nye profil med restauranter, cafeer og barer. Og i den gamle industriejendom i gården er der tango-danseskole og tv-produktionsselskab.

Gården huser også Madam Blue Motorcycle Club, hvis medlemmer dyrker caferacere og retromotorcykler – og har indrettet en mandehule, der passer til, i klublokalerne.

Selve gaden er også under stor forandring – Rantzausgade har altid været tungt trafikeret, kommunen har planer om at ensrette gaden og indrette den med grønne zoner i løbet af 2024. Det giver både giver mulighed for at slå sig ned på gaden og sikrer mod skybrud.

Gården bag Rantzausgade 22-24 kommer også under kærlig behandling.Gårdrummet sættes i stand og skabes om til en fælles gårdhave for beboerne med støtte fra byfornyelsens puljer. Det nye gårdanlæg bliver efter planerne taget i brug i 2025/26.

2004
Surf'n'Play bliver oprettet som virksomhed – og får tilladelse til nyindretning i Rantzausgade 22-24 i 2006.

2009
Surf''N' Play er omdrejningspunkt for flere skudepisoder.

2012
Surf'n'Play lukker – og lokalerne står tomme i de følgende fire år på grund af finanskrisens eftervirkninger.

2016
Restuaranten La Fabrica åbner i lokalerne.

2022
Baren Bootleggers rykker ind i de smukt istandsatte lokaler i stueetagen.

2022
Rantzausgade 22-24 er blandt de 217 bygninger, der nomineres i Københavns Kommunes jagt på bygninger, der udstråler "Byens sjæl".

2023-2024
Rantzausgade renoveres og gøres mere cyklist-og fodgængervenlig.

SN Ejendomme
Lejelejligheder og Erhvervslejemål

KILDER

Trap Danmark, Bydelsatlas Nørrebro, Kjeld Villadsen: Glud & Marstrand – fra Madam blå til moderne metalemballager, Københavns Byggesagsarkiv, illegalpresse.dk, dengang.dk, unghistorie.dk, coneliand.dk, kk.dk, diverse avisarkiver, Jakob Ingemann Parby: Den grænseløse by, Anders Møller: Byen rejser sig, Årbog for det danske post og telegrafvæsen 1973